

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-72-80>

УДК 338.242

ЗМІСТ РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ ЇЇ РОЗВИТКУ

CONTENT OF REGULATION OF ECONOMIC SECURITY OF UKRAINE AT THE CURRENT STAGE OF ITS DEVELOPMENT

Титаренко Олексій Анатолійовичздобувач ступеня доктора філософії,
Донецький національний університет імені Василя Стуса
ORCID: <https://orcid.org/0009-0002-3341-3787>**Tytarenko Oleksii**

Vasyl' Stus Donetsk National University

Стаття присвячена дослідженню регулювання економічної безпеки України на сучасному етапі її розвитку. Визначено зміст економічної безпеки в умовах війни, обґрунтовано сенс категорії «регулювання економічної безпеки». Подано та розкрито основні підходи до регулювання економічної безпеки, сформульовано авторське визначення поняття «регулювання економічної безпеки держави». Особливу увагу приділено інструментам регулювання економічної безпеки: фінансово-економічним, інституційним, правовим. Аналіз економічних показників України свідчить про зростання обсягів тіньової економіки, корупції, зниження рівня довіри до органів влади, юстиції, державного управління. Виокремлено проблему соціальної нерівності, успадковану від Радянського Союзу як таку, що ускладнює регулювання економічної безпеки нашої держави. З урахуванням загроз економічній безпеці та інструментів її регулювання, сформульовано висновки та перспективи подальших досліджень.

Ключові слова: економічна безпека, регулювання економічної безпеки України, загрози економічній безпеці, інструменти регулювання економічної безпеки, фінансова політика.

The article is devoted to the study of regulation of economic security of Ukraine at the present stage of its development. The author defines the content of economic security in the conditions of war and presents the most common definitions of this category. The meaning of the category "regulation of economic security" is substantiated. The content of the main approaches to the regulation of economic security is presented and disclosed, and the author's definition of the concept of "regulation of economic security of the State" is formulated. It is noted that economic security regulation in science is considered from the perspective of four main approaches: systemic, functional, subjective and integrated. The article pays special attention to the instruments of economic security regulation, which are systematized into three groups: financial and economic, institutional, and legal. Emphasis is placed on financial and economic instruments as the main ones in the regulation of economic security. The analysis of Ukraine's economic indicators characterizing economic security shows an increase in the shadow economy, corruption, and a decrease in the level of trust in the authorities, justice, and public administration. The author analyzes the structure of Ukraine's exports, which poses threats to Ukraine's economic security due to dependence on exporting countries, their international policies, fluctuations in world prices, etc. The problem of social inequality, inherited from the Soviet Union, is highlighted, the meaning of which is the large difference between the minimum and maximum incomes of different segments of the population and complicates the regulation of economic security of our country. The author considers the threats to the development of Ukraine's economy as an object of economic security regulation, identifies and analyzes in detail the internal and external threats to the economic security of the State. The author emphasizes that internal threats largely depend on the State's policy and the use of relevant internal levers and instruments. External threats are more problematic in terms of their regulation by means of internal instruments and can be adjusted using external levers of influence and international cooperation. Considering the threats to economic security and the tools for its regulation, the author formulates conclusions and prospects for further research.

Keywords: economic security, regulation of economic security of Ukraine, threats to economic security, instruments of economic security regulation, fiscal policy.

Постановка проблеми. В умовах світових трансформаційних перетворень національні економіки зіштовхуються з великою кількістю викликів та загроз політичного, фінансового, соціального, інформаційного, екологічного тощо, характеру, що робить їх вразливими і вимагає від урядів країн розробки шляхів для їх нейтралізації, зокрема через важелі впливу на економічну безпеку. Економічна безпека включає не тільки економічні, але й соціальні, екологічні та технологічні аспекти, зокрема, вплив глобалізації, інформатизацію, соціальну справедливість тощо. Проблема забезпечення економічної безпеки є глобальною і актуальною для будь-якої держави. Особливо гостро вона постає в умовах сучасного глобального ринку, який обумовлює розвиток транзитивної моделі економіки з тісними економічними зв'язками та залежністю економік різних країн від політичної ситуації в світі. Зміни політичної ситуації в світі вимагають від держав заходів, спрямованих на забезпечення економічної безпеки, забезпечуючи її стійкість. Основою регулювання економічної безпеки України є всебічне наукове обґрунтування загроз, наслідків та шляхів їх подолання.

Найбільшим викликом економічній безпеці України з часів її незалежності стало вторгнення росії на територію Криму та Донбасу в 2014 р. результатом якого стало, зокрема, падіння ВВП у 2014–2015 рр. майже на 27% відносно довоєнного рівня [1]. Економічна безпека України в перші місяці повномасштабного вторгнення забезпечувалася за рахунок накопичених резервів, об'єднанням фінансових зусиль всіх верств населення та резервів місцевих органів самоуправління та міжнародної підтримки. Перехід агресії в затяжну форму призвів до виснаження фінансових ресурсів країни, бізнесу і населення та наростання економічних диспропорцій. Все це робить актуальною цілеспрямовану політику держави щодо забезпечення протидії дестабілізуючим факторам, оперативного реагування на виклики.

Аналіз сучасних досліджень і публікацій. Питанням забезпечення економічної безпеки держави присвячено велику кількість робіт сучасних економістів як в світовій економічній науці, так і в Україні. Зокрема, деяким питанням економічної безпеки та визначенню її сутності присвячені роботи П. Кінга, Д. Рікардо, А. Сміт, які заклали основи розуміння впливу економічної системи на стійкість держави. Більш глибоко понятійна категорія «еконо-

мічна безпека» висвітлена в працях З. Варналія, Д. Лук'яненка, О. Чаусовського та інших.

Практично всі дослідники питань економічної безпеки сходяться на тому, що економічна безпека – це комплекс заходів направлений на нівелювання негативного впливу внутрішнього і зовнішнього середовища на економічну систему держави.

Разом з тим, кількість досліджень, спрямованих на регулювання економічної безпеки через систему конкретних інструментів, наприклад, фіскальних обмежена, що пояснюється практичною орієнтованістю даного аспекту та швидкістю ринково-економічних процесів, пов'язаних з чинниками впливу на економічну безпеку держави.

Метою статті є дослідження змісту регулювання економічної безпеки України на сучасному етапі її розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Розглядаючи наявні в науковій літературі визначення дефініції «управління економічною безпекою», виходимо з того, що економічна безпека має великий вплив на вибір стратегії розвитку держави та забезпечує її стійкість, протидіючи зовнішнім та внутрішнім загрозам [2]. Вона є складовою національної безпеки – захищеності територіальної цілісності та державного суверенітету. З урахуванням сучасних трансформацій та наголосів вважаємо за доцільне зупинитися на терміні «регулювання», як більш точному, який передбачає активізацію управлінських підходів та задіяння важелів, здатних впливати і контролювати рівень економічної безпеки держави. Таким чином переходимо від поняття «забезпечення», яке тяжіє до вимушених станів та відповідних елементів, до більш широкого поняття – «регулювання». Зазначене особливо актуальне для теперішньої України, яка перебуває у стані війни, але також обрала європейські орієнтири розвитку, що виводять регулювання економічної безпеки з національного в світовий масштаб.

Забезпечення економічної безпеки – одне із найважливіших завдань системи її регулювання. Поняття «регулювання економічної безпеки» є багатограним і його трактування може відрізнятися залежно від теоретичного підходу та контексту. В сучасній науці регулювання економічної безпеки розглядається з точки зору чотирьох основних підходів:

1) системний підхід при якому економіка розглядається як складна система, де всі елементи взаємопов'язані. Економічна безпека в цьому контексті – це стан системи, при

якому забезпечується стійкість до внутрішніх і зовнішніх загроз, а також здатність до саморозвитку [3] і, відповідно до цього підходу, суть регулювання полягає у формуванні цієї стійкості;

2) функціональний підхід фокусується на функціях, які виконує економіка в межах держави. Економічна безпека розглядається як здатність економіки виконувати свої основні функції: забезпечення життєдіяльності населення, економічне зростання, соціальна стабільність [2];

3) суб'єктний підхід підкреслює роль різних суб'єктів економіки (держава, підприємства, домогосподарства) у забезпеченні економічної безпеки. Кожен суб'єкт має свої інтереси і інструменти для забезпечення безпеки [2]. В цьому контексті регулювання економічної безпеки зводиться до системи заходів, які здійснюють різні інституції;

4) комплексний підхід поєднує в собі елементи всіх попередніх підходів. Він визнає, що економічна безпека – це багатогранне явище, яке залежить від багатьох факторів: політичних, соціальних, економічних, технологічних та екологічних [4]. При цьому підході регулювання економічної безпеки полягає в формуванні системи заходів, що протидіють зовнішнім та внутрішнім викликам економічній безпеці.

Виходячи із багатоаспектності поняття пропонуємо власне визначення «регулювання економічної безпеки держави».

Регулювання економічної безпеки – це система єдиновекторних політик державних інституцій, спрямованих на виявлення, запобігання та подолання внутрішніх і зовнішніх загроз розвитку економічної системи держави, створення передумов, з урахуванням наявного потенціалу національної економіки та світових тенденцій, для реалізації економічних інтересів в політичній, соціальній, економічній тощо сферах, як на рівні держави, так і за її межами, через взаємоузгоджений механізм впливу, побудований на адаптивних засадах з урахуванням трансформаційної моделі економічного розвитку.

Для подальшого розгляду особливостей регулювання розглянемо види економічної безпеки (рис. 1).

Регулювання економічної безпеки – це комплексний процес, який вимагає застосування інструментів з боку держави, що сприяють підтримці стійкості національної економіки та захисту її від зовнішніх та внутрішніх загроз. Їх ефективність залежить від конкрет-

них умов країни, її економічної структури та зовнішніх викликів. Інструменти регулювання економічної безпеки можна умовно розділити на 3 основні групи: фінансово-економічні, інституційні, правові (рис. 2).

Фінансово-економічні інструменти відіграють основну роль у регулюванні економічної безпеки, насамперед через те, що: по-перше, вони є основою економічної діяльності (фінанси забезпечують рух ресурсів, інвестиції, споживання та виробництво; по-друге – використовуються для стабілізації економіки, регулювання інфляції, підтримки курсу національної валюти та забезпечення платіжного балансу тощо; по-третє – за допомогою фінансових інструментів стимулюються інвестиції, підтримується малий і середній бізнес, фінансуються інноваційні проекти; по-четверте, фінансові інструменти дозволяють державі створювати резерви для пом'якшення негативного впливу зовнішніх економічних криз; по-п'яте через фінансові інструменти забезпечуються соціальні виплати, пенсії, стипендії та інші види соціальної допомоги. Серед фінансово-економічних інструментів виокремлюють наступні:

- *фіскальна політика*, яка визначає податкову систему країни і забезпечує надходження до бюджетів всіх рівнів;

- *монетарна політика*, яка забезпечує підтримку цінової стабільності в державі, контроль інфляційних процесів і виступає ключовим інструментом антикризового фінансового регулювання [11];

- *валютна політика* – інструмент формування валютно-фінансових і кредитних відносин, формування резервних фондів та золото-валютного запасу, дозволяючи економічній системі країни реагувати на зовнішні загрози та підтримувати стійкість фінансової системи;

- *структурні реформи*, спрямовані на підвищення ефективності економіки та її конкурентоспроможності, усунення дисбалансів (наприклад, надмірної залежності від експорту сировини, неефективності діяльності державних підприємств). Структурні реформи стимулюють економічне зростання за рахунок підвищення продуктивності праці, впровадження нових технологій та розвитку нових галузей, завдяки диверсифікації економіки зменшують залежність від зовнішніх шоків;

- *інвестиції в інфраструктуру* – забезпечують економічну безпеку держави, через безперебійне функціонування сукупності

Рис. 1. Види економічної безпеки на сучасному етапі розвитку України

Джерело: складено на основі [4; 5; 6; 7; 8]

матеріальних об'єктів (дороги, мости, порти, енергетичні мережі тощо). Розвинена інфраструктура знижує транспортні витрати, підвищує ефективність виробництва та сприяє залученню інвестицій, робить країну більш привабливою для інвесторів та експортерів. Розвинена інфраструктура дозволяє ефективніше реагувати на економічні кризи та природні катаклізми; інвестиції в енергетичну інфраструктуру дозволяють диверсифікувати джерела енергії та знизити залежність від імпорту;

– *підтримка МСБ* – підприємства малого і середнього бізнесу відіграють важливу роль у створенні робочих місць, інноваціях, підвищенні конкурентоспроможності економіки та

забезпеченні соціальної стабільності. Підтримка МСБ, як інструмент забезпечення економічної безпеки, сприяє диверсифікації економіки, підвищенню її інноваційності та стійкості;

– *розвиток науки і технологій* – дозволяє підвищити продуктивність праці, створити нові галузі економіки, забезпечити конкурентоспроможність національних товарів і послуг на світовому ринку та покращити рівень якості життя населення. Нові технології створюють нові продукти, послуги та ринки, що сприяє економічному зростанню; інноваційні підприємства здатні ефективніше конкурувати на світовому ринку та зменшити залежність від імпорту енергоресурсів;

Рис. 2. Місце фіскальної політики серед інструментів регулювання економічної безпеки

Джерело: складено на основі [9; 10]

– міжнародне співробітництво – дозволяє країнам об'єднувати зусилля для вирішення спільних проблем, розширювати ринки збуту, залучати інвестиції та запобігати негативним зовнішнім факторам.

Інституційні інструменти, як регулятори економічної безпеки, передбачають контроль економічної активності, зовнішньоекономічної діяльності та стійкість ключових секторів економіки. Комплекс інституційних інструментів включає: *державні інституції* – уряд як головний суб'єкт, який розробляє економічну політику, закони та регулює економічну діяльність; *центральний банк*, що виступає регулятором грошової маси, встановлює облікову ставку та здійснює інші монетарні операції; *міністерства* (економічного розвитку, фінансів, агрополітики, тощо), які відповідають за конкретні напрямки економічної політики; *регуляторні установи*, зокрема, антимонопольний комітет, комісія з цінних паперів та фондового ринку; *статистичні установи*, на які покладені обов'язки щодо збору і обробки статистичних даних про стан економіки, що дозволяє корегувати економічну політику держави, тим самим посилюючи її економічну безпеку.

До *приватних інституцій*, які є інструментами створення системи регулювання економічної безпеки, належать: *банки*, які надають фінансові послуги суб'єктам економічної діяльності; *біржі*, що організовують торгівлю цінними паперами, валютою тощо; *корпорації* та *бізнес-асоціації*, які створюють робочі

місця, інвестують в економіку та об'єднують підприємців для вирішення спільних проблем.

Потужним інструментом забезпечення регулювання економічної безпеки держави є *міжнародні організації*, які допомагають державам долати виклики економічній безпеці. Серед останніх варто згадати *Міжнародний валютний фонд (МВФ)*, який надає фінансову допомогу країнам, що зіштовхнулися з економічними труднощами й консулює з питань економічної політики; *Світовий банк* – надає кредити на інвестиційні проекти, спрямовані на зменшення бідності і стимулювання економічного зростання та *Всесвітня торгова організація (ВТО)*, яка розробляє правила міжнародної торгівлі та вирішує торговельні спори.

Правові інструменти. Законодавство, що регулює економічну діяльність, охоплює захист власності, регулювання фінансових операцій та боротьбу з економічними злочинами. Правові норми мають бути чітко сформульовані та адаптовані до сучасних умов, щоб успішно протидіяти загрозам, таким як корупція, ухилення від податків та незаконний обіг капіталів тощо. Для регулювання економічної безпеки держави правові інструменти створюють чіткі правила гри на економічному полі, захищають права власності, забезпечують стабільність і передбачуваність економічних відносин [12]. *Законодавчі органи* – створюють правову основу формування економічної системи держави шляхом

розробки та прийняття економічних законів, забезпечують контроль за їх виконанням, формують засади політики держави в сфері економіки, тощо. *Правоохоронні органи* – відповідають за профілактику, виявлення, розслідування та притягнення до відповідальності осіб, які вчиняють економічні злочини.

Економічна безпека України формується під впливом як внутрішніх, так і зовнішніх факторів. Вона тісно пов'язана з геополітичним положенням країни, її історичним досвідом та сучасними викликами. Україна, як і більшість пострадянських країн, отримала у спадок певні особливості економічного, політичного і соціального характеру, які визначають характерні риси економічної безпеки. Серед таких особливостей, які сформували вітчизняну економіку та які нині визначають її позиції у світі через світові рейтинги та індекси, варто зазначити наступні [13, с. 311–315].

Існування і розвиток української держави супроводжується нестабільним політичним середовищем. За роки Україна незалежності пережила низку політичних криз, які суттєво вплинули на її економічний, соціальний та політичний розвиток. Помаранчева революція – протести проти фальсифікації результатів президентських виборів; серія політичних криз 2007–2008 рр. пов'язаних з розподілом влади між президентом і прем'єр-міністром; Євромайдан; російська агресія та анексія Криму 2014 р.; серія політичних криз 2014–2019 рр. пов'язана з боротьбою різних політичних сил за владу; повномасштабне вторгнення росії в Україну в 2022 р. [14]. З нестабільністю політичного середовища в Україні пов'язаний вплив на економічну безпеку через рівень довіри до державних інституцій. Згідно даних, наведених директором КМІС Антоном Грушецьким, рівень довіри до органів влади, юстиції, державного управління у 2021–2024 рр. не перевищував 25%. Високим був рівень довіри тільки до збройних сил – до 96% та Служби безпеки України – до 63% [15].

Серед успадкованих особливостей економічної системи є високий рівень корупції, яка гальмує розвиток економіки, створює перешкоди для інвесторів і знижує довіру до державних інститутів. Відповідно до даних *Transparency International* Україна за індексом сприйняття корупції займала з 2012 по 2017 рр. місця із 144 до 126 і світі. Після 2017 р. позиція країни покращувалась і у 2024 р. за цим показником Україна займала 104 місце в світовому рейтингу [16].

Ускладнює прогресивний розвиток економіки її тіньова частина, що спричиняє зменшення податкових надходжень і створюють умови для корупції. Так, за даними Міністерства економіки України, в різні роки з 2010 по 2021 рр. обсяги тіньової економіки в Україні оцінювались в діапазоні 36–28% рівня реального ВВП [17]. Окрім зазначеного, економіка української незалежної держави характеризується високою залежністю від експорту сировини. Це відбулося тому, що Україна має багаті природні ресурси, зокрема, родючі чорноземи, поклади руд, металів та інших корисних копалин. В радянський період Україна була частиною єдиного економічного комплексу, де її спеціалізація була зосереджена на видобутку та первинній обробці сировини. Після здобуття незалежності, у зв'язку з економічними кризами, багато виробничих потужностей з виготовлення продукції з високою доданою вартістю були втрачені. Висока залежність від експорту посилюється низьким рівнем технологічності (в рейтингу індустріальної конкурентоспроможності СІР у 2021 р. Україна посідала 69 місце серед країн світу) [18].

До початку повномасштабного вторгнення в структуру експорту України переважали продукти харчування та металургії (разом до 65% всього обсягу експорту) і лише до 13% становила продукція з високим рівнем доданої вартості [19]. Така структура експорту створює загрози економічній безпеці України через залежність від країн-експортерів, їхньої міжнародної політики, коливання світових цін тощо. Іншим елементом, який характеризує економіку пострадянської України та пов'язаним із вже описаним, є застаріла інфраструктура, частина об'єктів якої перевищила нормативний термін експлуатації. Рівень зносу та пошкоджень інфраструктурних об'єктів нині, необхідність проведення капітального ремонту або реконструкції, а також забезпечення відповідності технологій сучасним стандартам свідчить про наявність проблемних питань, вирішення яких є важливим для вітчизняної економіки та конкурентоспроможності українських товарів.

Від Радянського Союзу Україна успадкувала проблему соціальної нерівності, сенс якої полягає у великій різниці між мінімальними та максимальними доходами різних верств населення. Так, за даними пенсійного фонду, у 2022 р. відсоток працівників, які отримували до 5 тис. грн. на місяць становив

18%, тих хто отримував понад 75 тис. грн. на місяць – 0,9% [20].

Загалом, зазначені особливості ускладнюють регулювання економічної безпеки нашої держави, оскільки їх вплив комплексний і довготривалий. Наслідки розвитку описаних нами вище особливостей такі, що подолавши чи суттєво зменшивши їх (наприклад, обсяги тіньового сектору чи корупцію) Україна ще довго відчуватиме їхній розтягнутий у часі вплив.

Виходячи із зазначеного, вважаємо за доцільне розглянути загрози розвитку економіки України як об'єкта регулювання економічної безпеки. У працях науковців, зокрема, фахівців з економіки та державного управління виокремлено внутрішні та зовнішні загрози економічній безпеці держави.

Внутрішні загрози:

1) корупція – підриває довіру до державних інститутів, знижує інвестиційну привабливість країни та перешкоджає ефективному використанню державних ресурсів. За дослідженнями науковців, особливо високий рівень корупції спостерігається в соціальній сфері – медицині і освіті, а за обсягами в грошовому виразі найбільш корумпованими в Україні є митні органи та органи державної влади на всіх рівнях [21]. Як інструмент регулювання економічної безпеки в цій частині застосовуються правові (Верховна Рада та органи місцевого самоврядування, САП), інституційні (НАБУ, АРМА, тощо), фінансово-економічні інструменти, зокрема, фіскальна політика, підтримка МСБ та міжнародне співробітництво;

2) тіньова економіка – ускладнює управління економікою, зменшує податкові надходження і створює передумови для корупції. Контроль обсягів тіньового сектору та його регулювання здійснюється за допомогою фіскально-економічних та правових інструментів;

3) низький рівень інвестицій – гальмує економічне зростання. Регулювання економічної безпеки в частині вирішення цієї проблеми здійснюється через використання фіскальної політики, структурні реформи, підтримку МСБ, міжнародне співробітництво, тощо;

4) соціальна нерівність, яка проявляється у значній різниці в доходах між різними групами населення і приводить до соціальної напруги та дестабілізації. Для пом'якшення цієї загрози використовується соціальна та фіскальна політика, інституційні інструменти, правові норми;

5) низький рівень довіри до державних інститутів – підриває довіру до влади та ускладнює проведення реформ. Подолання цієї загрози можливе за допомогою структурних реформ державних інститутів та застосування групи правових інструментів.

Зовнішні загрози:

1) російська агресія – призвела до значних втрат економічного, інфраструктурного тощо потенціалу. Наслідки російської агресії характеризуються зниженням ВВП, зростанням державного боргу та темпів інфляції. Окрім зазначеного, в Україні спостерігається енергетична криза. Виправлення ситуації та її регулювання можливе за рахунок інструментів міжнародного співробітництва, підтримки МСБ, залучення міжнародних організацій;

2) енергетична залежність України від імпорту енергоресурсів – втілена, зокрема, у глобальних економічно-екологічних кризах та політиках країн, які диктують світові ціни на енергоресурси. Стримати ці загрози можливо збільшуючи обсяги інвестицій в інфраструктуру, розвиваючи науку і технології, посилюючи міжнародне співробітництво, зокрема в галузі енергетики, а також проводячи адекватну обставинам монетарну і валютну політику.

Розглянувши групи загроз економічній безпеці, зауважимо, що внутрішні загрози значною мірою залежать від політики держави та задіяння відповідних внутрішніх важелів і інструментів. Зовнішні загрози є більш проблемними з точки зору їх регулювання за допомогою внутрішніх інструментів та можуть бути скореговані через задіяння зовнішніх важелів впливу та міжнародного співробітництва.

Висновки. Розглянуто зміст регулювання економічної безпеки з точки зору чотирьох основних підходів: системного, функціонального, суб'єктного та комплексного. Запропоноване власне визначення регулювання економічної безпеки держави як системи єдиновекторних політик державних інституцій, спрямованих на виявлення, запобігання та подолання внутрішніх і зовнішніх загроз розвитку економічної системи держави, створення передумов, з урахуванням наявного потенціалу національної економіки та світових тенденцій, для реалізації економічних інтересів в політичній, соціальній, економічній тощо сферах, як на рівні держави, так і за її межами, через взаємоузгоджений механізм

впливу, побудований на адаптивних засадах з урахуванням трансформаційної моделі економічного розвитку.

Виокремлено види та інструменти регулювання економічної безпеки. З урахуванням особливостей економічного, політичного і соціального характеру, які визначають характерні риси економічної безпеки, виокремлено групи загроз економічній безпеці та окреслено

інструменти для їх регулювання. Внутрішні загрози значною мірою залежать від політики держави та задіяння відповідних внутрішніх важелів і інструментів. Зовнішні загрози є більш проблемними з точки зору їх регулювання за допомогою внутрішніх інструментів та можуть бути скореговані через задіяння зовнішніх важелів впливу та міжнародного співробітництва.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Валовий внутрішній продукт України з 2012 по 2023 рр. Мінфін. Офіційний сайт URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/gdp/> (дата звернення^ 09.02.2025)
2. Баранова В. В. Сутність економічної безпеки національного господарства та її характеристики. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Випуск 21, частина 2. 2018. С. 147–152.
3. Rima Tamošiūnienė & Corneliu Munteanu. Current research approaches to economic security. URL: https://www.researchgate.net/figure/System-of-economic-security-approaches_fig1_3147072122 (дата звернення: 10.02.2025).
4. Бреус С. В. Економічна безпека як категорія. *Проблеми інноваційно-інвестиційного розвитку*. 2017. № 12. С. 140–149.
5. Акімова Л. Вплив основних інструментів державного регулювання на економічну безпеку держави за демографічною та соціальною сферами. *Ефективність державного управління*. 2018. Вип. 2 (55). Ч. 2. С. 202–210.
6. Гнатенко В. Основні складові економічної безпеки держави. *Науковий вісник: Державне управління*. № 1 (7). 2021. С. 66–82.
7. Наказ Міністерства Економічного Розвитку і Торгівлі України від 29 жовтня 2013 року N 1277 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України». *LIGA360*. [Електронний ресурс]. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/me131588> (дата звернення: 10.02.2025).
8. П'ятницька Г. Т., Федулова І. В. Фінансова безпека країни та підприємства: визначення, взаємозв'язок і ризики забезпечення. *Ефективна економіка*. № 7. 2020. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/7_2020/16.pdf
9. Марчук Л. Л., Казарян О. Г. Інноваційні інструменти забезпечення економічної безпеки регіону в контексті стрімкого розвитку технології – blockchain. *Агросвіт*. № 23. 2018. С. 45–50.
10. Урба С. І. Система економічної безпеки держави: сутність та особливості формування. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Економіка і менеджмент*. 2017. Вип. 26(1). С. 22–25.
11. Заїчко, І., Мигович, Т., & Криховецька, З. (2024). Роль монетарної політики та банківського сектору в системі антикризового фінансового управління. *Економіка та суспільство*. (59). 2024. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3375/3302>
12. Гуменюк А. М. Безпека структурно-інституціональної трансформації економіки регіону: теоретичні основи та прикладні аспекти : монографія. Київ : НІСД, 2014. 468 с.
13. Грінченко А. Ю. Удосконалення механізмів забезпечення економічної безпеки України: теорія, методологія, практика : Дис. доктора екон. наук : 21.04.01 – економічна безпека держави (051 – Економіка). ДВНЗ «ПереяславХмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди», Переяслав, Національний інститут стратегічних досліджень, Київ. 2021. 506 с.
14. Кризи політичного розвитку в Україні: причини, зміст і способи нівелювання : монографія / авт. кол.: Г. І. Зеленько (керівник, наук. ред.), Р. В. Балабан, С. Г. Брехаря, Л. Л. Кияниця, О. Ю. Кондратенко, Н. В. Кононенко, Т. М. Ляшенко. Київ : ІПіЕнд ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2022. 352 с.
15. Грушецький А. Динаміка довіри соціальним інституціям у 2021–2024 роках. *Київський міжнародний інститут соціології*. [електронний ресурс] 09.01.2025. URL: <https://www.kiis.com.ua/?lang=ukr&cat=reports&id=1467&page=1> (дата звернення: 15.02.2025)
16. Індекс сприйняття корупції: український стрібок. Аналітичні матеріали. *Коаліція Реанімаційний Пакет Реформ*. 31.01.2024. URL: <https://rpr.org.ua/news/indeks-spryyniattia-koruptsii-ukrainskyu-strybok/> (дата звернення: 15.02.2025).
17. Тіньова економіка. Загальні тенденції. Міністерство економіки України. Аналітична записка. Жовтень 2022. URL: <https://me.gov.ua/download/74e86de5-126a-4849-94d5-7d4ea048e4b8/file.pdf> (дата звернення: 15.02.2025).

18. Оцінки індустріальної конкурентоспроможності економіки та технологічного потенціалу у промисловості України. *Національний інститут стратегічних досліджень*. 12.08.2024. URL: https://niss.gov.ua/doslidzhennya/ekonomika/otsinky-industrialnoyi-konkurentospromozhnosti-ekonomiky-ta?__cf_chl_tk=htTcu mnypl0mjGbnCP.vTGCwRgm.dSp2iwZYJTaf2F0-1740324694-1.0.1.1-8Gvd8Kt1e5kJPqpuTcQ5WoNMVhxTrLbXD l3nAwqVD1Q (дата звернення 23.02.2025).
19. Експорт товарів і послуг України. Інфографіка Міністерства економіки України. URL: <https://me.gov.ua/view/513e6ca5-cf39-467f-ac83-339c1711e96f> (дата звернення 13.02.2025).
20. Два мільйони українців отримують зарплату менше мінімальної, їх кількість зростає, – Пенсійний фонд *Бізнес Цензор*. [електронний ресурс] 13.04.2023. URL: https://biz.censor.net/news/3411906/dva_milyiony_ukrayintsiv_otrymuyut_zarplatu_menshe_minimalnoyi_yih_kilkist_zrostayepensiyinyifond (дата звернення: 09.02.2025)
21. Пироговська. В. О., Предместніков О. Г., Гончарук О. В. Запобігання корупції в органах державної влади України: роль адміністративного права. *Академічні візії*, № 27. 2024.

REFERENCES:

1. Valovyi vnutrishnii produkt Ukrainy z 2012 po 2023 rr. Minfin. Ofitsiyni sait URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/gdp/> (data zvernennia 09.02.2025)
2. Baranova V. V. Sutnist ekonomichnoi bezpeky natsionalnogo hospodarstva ta yii kharakterystyky. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnogo universytetu*. Vypusk 21, chastyna 2. 2018. S. 147-152.
3. Rima Tamošiūnienė & Corneliu Munteanu. Current research approaches to economic security. URL: https://www.researchgate.net/figure/System-of-economic-security-approaches_fig1_3147072122 (data zvernennia 10.02.2025)
4. Breus S. V. Ekonomichna bezpeka yak katehoriia. *Problemy innovatsiino-investytsiinoho rozvytku*. 2017. № 12. S. 140–149.
5. Akimova L. Vplyv osnovnykh instrumentiv derzhavnoho rehuliuвання na ekonomichnu bezpeku derzhavy za demografichnoi ta sotsialnoi sferamy. *Efektivnist derzhavnoho upravlinnia*. 2018. Vyp. 2 (55). Ch. 2. S. 202–210.
6. Hnatenko V. Osnovni skladovi ekonomichnoi bezpeky derzhavy. *Naukovyi visnyk: Derzhavne upravlinnia*. № 1 (7). 2021. S. 66–82.
7. Nakaz Ministerstva Ekonomichnoho Rozvytku i Torhivli Ukrainy vid 29 zhovtnia 2013 roku N 1277 «Pro zatverdzhennia Metodichnykh rekomendatsii shchodo rozrakhunku rivnia ekonomichnoi bezpeky Ukrainy». LIGA360. [Elektronnyi resurs]. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/me131588> (data zvernennia 10.02.2025).
8. Piatnytska H. T., Fedulova I. V. Finansova bezpeka krainy ta pidpriemstva: vyznachennia, vzaimozv'язok i ryzyky zabezpechennia. *Efektivna ekonomika*. № 7. 2020. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/7_2020/16.pdf
9. Marchuk L. L., Kazarian O. H. Innovatsiini instrumenty zabezpechennia ekonomichnoi bezpeky rehionu v konteksti strimkoho rozvytku tekhnolohii – blockchain. *Ahrosvit*. № 23. 2018. S. 45-50.
10. Urba S.I. Systema ekonomichnoi bezpeky derzhavy: sutnist ta osoblyvosti formuvannia. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnogo humanitarnoho universytetu. Seriia : Ekonomika i menedzhment*. 2017. Vyp. 26(1). S. 22-25.
11. Zaichko, I., Myhovych, T., & Krykhovetska, Z. (2024). Rol monetarnoi polityky ta bankivskoho sektoru v systemi antykrizovoho finansovoho upravlinnia. *Ekonomika ta suspilstvo*. (59). 2024. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3375/3302>
12. Humeniuk A. M. Bezpeka strukturno-institutsionalnoi transformatsii ekonomiky rehionu: teoretychni osnovy ta prykladni aspekty : monohrafiia. Kyiv : NISD, 2014. 468 s.
13. Hrinenko A.Iu. Udoshkonalennia mekhanizmiv zabezpechennia ekonomichnoi bezpeky Ukrainy: teoriia, metodolohiia, praktyka : Dys. doktora ekon. nauk : 21.04.01 – ekonomichna bezpeka derzhavy (051 – Ekonomika). DVNZ «PereiaslavKhmelnytskyi derzhavnyi pedahohichnyi universytet imeni Hryhoriia Skovorody», Pereiaslav, Natsionalnyi instytut stratehichnykh doslidzhen, Kyiv. 2021. 506 s.
14. Kryzy politychnoho rozvytku v Ukraini: prychny, zmist i sposoby niveliuvannia : monohrafiia / avt. kol.: H. I. Zelenko (kerivnyk, nauk. red.), R. V. Balaban, S. H. Brekharia, L. L. Kyianytsia, O. Yu. Kondratenko, N. V. Kononenko, T. M. Liashenko. Kyiv : IPIEnD im. I. F. Kurasa NAN Ukrainy, 2022. 352 s.
15. Hrushetskyi A. Dynamika doviry sotsialnym instytutsiiam u 2021-2024 rokakh. *Kyivskyi mizhnarodnyi instytut sotsiolohii*. [elektronnyi resurs] 09.01.2025. URL: (data zvernennia 15.02.2025)
16. Indeks spryiniattia koruptsii: ukrainskyi strybok. Analitychni materialy. *Koalitsiia Reanimatsiyni Paket Reform*. 31.01.2024. URL: <https://rpr.org.ua/news/index-spryiniattia-koruptsii-ukrainskyy-strybok/> (data zvernennia 15.02.2025).

17. Tinova ekonomika. Zahalni tendentsii. Ministerstvo ekonomiky Ukrainy. Analitychna zapyska. Zhovten 2022. URL: <https://me.gov.ua/download/74e86de5-126a-4849-94d5-7d4ea048e4b8/file.pdf> (data zvernennia 15.02.2025).
18. Otsinky industrialnoi konkurentospromozhnosti ekonomiky ta tekhnolohichnoho potentsialu u promyslovosti Ukrainy. *Natsionalnyi instytut stratehichnykh doslidzhen*. 12.08.2024. URL: https://niss.gov.ua/doslidzhennya/ekonomika/otsinky-industrialnoyi-konkurentospromozhnosti-ekonomiky-ta?__cf_chl_tk=htTcumnypl0mjGbnCP.vTGCwRgm.dSp2iwZYJTaf2F0-1740324694-1.0.1.1-8Gvd8Kt1e5kJPqpuTcQ5WoNMVhxTrLbXDI3nAwqVD1Q (data zvernennia 23.02.2025).
19. Eksport tovariv i posluh Ukrainy. Infografika Ministerstva ekonomiky Ukrainy. URL: <https://me.gov.ua/view/513e6ca5-cf39-467f-ac83-339c1711e96f> (data zvernennia 13.02.2025).
20. Dva miliony ukraintsiv otrymuiut zarplatu menshe minimalnoi, yikh kilkist zrostaie, – Pensiinyi fond *Biznes Tsenzor*. [elektronnyi resurs] 13.04.2023. URL: https://biz.censor.net/news/3411906/dva_milyiony_ukrayintsiv_otrymuyut_zarplatu_menshe_minimalnoyi_yih_kilkist_zrostayepensiyinyifond (data zvernennia 09.02.2025)
21. Pyrohovska. V. O., Predmestnikov O. H., Honcharuk O. V. Zapobihannia koruptsii v orhanakh derzhavnoi vlady Ukrainy: rol administratyvnoho prava. *Akademichni vizii*, № 27. 2024.